

der theor. u. prakt. Philosophie zur definitiven Bestätigung in diesem Lehramte) itd.

Učiteljski večeri.

I.

Pervi učiteljski večer začel je pervosednik učiteljskega društva s tem-le ogovorom: „Verhno načelo naših društvenih pravil veli: združevati vse učitelje, da duševno napredujejo in sklicovati shode“.

Naša nova šolska postava o zborih pravi: „Učiteljskim zborom je v obče ta naméra, da se učitelji razgovarjajo o načelih uka, o odgoji in šolski uredbi“. To vse pred očmi imel je odbor, ko je pri zadnji seji 24. dec. p. l. sklenil, da bodo tukaj v družbini sobi od časa do časa ob sredah zvečer mali shodi, pri katerih se bode razgovarjalo o učiteljskih, šolskih in sploh v podučnih stvareh, med ktere se bodejo kot cvetice v zimskem času vpletale tudi male zabave. To je prav naravno, da se vsak k svojim rad druži.

Zakaj bi li mi učitelji dolge zimske večere kakor časakradci sim ter tje posamno tičali in si ne upali besede pregovoriti. Tudi učitelji smo ljudje, ki čutimo potrebo združevanja in občevanja eden z drugim. V združbi se misel z mislijo sprijemlje in vnema, in serce se ogreva pri gorkejšem čutu svojega brata. Hočemo se učiti eden od drugega in eden z drugim.

Mi učitelji v mestu moramo biti zgled in podpora svojim bratom na deželi, kteri nimajo toliko prilike do združnega občevanja, kakor je mi imamo.

Pred očmi moramo imeti pravilo, ki pravi: „Kdor sam sebe zapusti, se pogubi!“ Kdor le vedno kliče na pomagaj, sam pa si ne pomaga, ni vreden, da bi mu drugi pomagali.

Bratje, današnji čas nam zraven dolžnosti daje tudi pravice, ne bodimo tedaj toliko vnemarni, da bi jih ne sprejemali. Mi nismo več in ne bodemo šlape v državi, ali kakor Nemeč pravi: „Aschenbrödel im Staate“. Namen naših shodov, kterih prvi začetek je nocoj, naj bode pospeševanje vseh lepih namenov v učiteljstvu in šolstvu, ktere bodemo dosegli z odkritoserčnim značajem, s prosto in močno voljo. Naše geslo naj bode: „Naprej!“

Potem sledile so čertice iz zgodovine — razvijanje jezika — kar je g. blagajnik sicer s prostim, pa z jedernatim govorom kazal, kako se je jezik pri prvih ljudstvih razvijal in da je bilo tadanje prvo ljudstvo podobno otrokom, kteri nimajo skerbi za drugo, kot za materijalno življenje i. t. d.

Po tem govori pervosednik o dolžnostih sedanjega učitelja nekako tako-le:

Naš novi šolski in učni red, kateri mora biti sedaj ravnilo vsakemu učitelju, pravi v §. 26.: „Učitelj je dolžan svoj važni posel vestno opravljati, vse naredbe, kar jih zapovedujejo postave in ukazi, ter vsa povelja nad njim stoječih oblasti na tanko izpolnjevati — in z bistrim očesom mu je paziti na vse, svoji skerbi izročene otroke. Koder imajo šole po več učiteljev, naj si bodo zložni in spoštujejo naj se med seboj, da si pridobodo javno doverje ali zaupanje, ter tako pospešujejo svoje učilnice napredek in korist“.

Ta ukaz je prav lep, toda ne sme se prezirati zraven staro pedagogično načelo, ki pravi: „V¹ vsaki šoli je učitelj poglavitna reč“. Kakoršni so učitelji, take so šole. Kjer ni delalnih, poštenih, vestnih učiteljev, tam ne pomagajo in ne opravijo veliko vsi ukazi in naj lepša vodila, ki se dajejo učiteljem.

Da bode pa učitelj dober učitelj, t. j. tak, kakoršnega dan danes šola potrebuje, mora sploinovati na tanko svoje dolžnosti.

Sicer premišljevanje učiteljevih dolžnosti ni nič novega, kajti že Goethe je djal: „Alles Gescheidte ist schon gedacht worden; man muss es nur versuchen, es noch einmal zu denken“.

O dolžnosti, ki so z učiteljevim stanom tesno združene, namreč, da naj bode učitelj poštenega značaja, lepega vedenja, da naj bode priden in poterpežljiv, previden in moder — o teh dolžnostih ne govorim, kajti take se razumejo same po sebi. Govoriti hočem le o dolžnostih, ki jih učitelju nalaga sedANJI vihrajoči duh časa.

Učitelj sedanjega časa naj dela nevtrudljivo za napredek svojega stana in šole. Učitelju se pred kakor komu drugemu v drugem stanu rado očita, da je počasen in pri podučevanju vedno le enega kopita. Zavaljo tega naj sedANJI učitelj ne bode svoje-glaven in nikar naj svojih zateplih si idej preveč ne terdi, temuč naj se dá rad pregovoriti in kaj boljšega naučiti.

Ako je učitelj na svoje naj boljše mnenje toliko privezan, da nobenega drugega učila in nobene druge misli od svoje višje ne ceni in ne sprejme, ne napreduje, temuč — zaostaja — se vé, da ne v svojih, temuč v očeh drugih, ki ga previdijo bolj, kakor on druge.

Učitelj naj med tem, ko mladino izobražuje, ne pozabi samega sebe izobraževati. Ta dolžnost je posebno težka mlademu učitelju, vendar naj nikar ne onemore, da med tem, ko pedagogiko djansko izveršuje, tudi sebe izobražuje.

Učitelj naj to, kar tirja pri svojih učencih, tudi sam o sebi večkrat premišljuje. V življenji se vidi, da ljudje, ki veliko od drugih zahtevajo, sami to naj manj spolnujejo.

Učitelj sedanjega časa naj se ne dá premotiti od puhlih fraz, ki se kažejo tu pa tam v šolskem življenji. Resnica je bila in bode, da tisti učitelj je naj boljši učitelj in stori naj več za deržino in deržavo, ki izreja mladost za Boga in dom, ki mladini v serce cepi pravo nprav, ki ji zbuja čut za materni jezik in domače navade, za red in za pravo srečo v družinskem življenji.

Ljudska šola ni nikoli in tudi ne bode umetno vzrejala abstraktnega človeka, kateri nikjer ne shaja, temuč naravno je, da ljudska šola postavlja med svet ljudi, kakoršne kaže naj davnejša svetovna zgodovina, kakoršne kaže zdravo življenje našega ljudstva, naj si bode v razméri z deržino, s cerkvijo in deržavo.

Učitelj sedanjega časa naj ne misli, da ga dobrega učitelja stori že to, če je z žlico zajemal veliko moderne učenosti, temuč da ga v pravega učitelja stvari vse, kar je sam na duhu in sercu. Učitelj naj se ravna po besedah pesnika, ki pravi: „Ko cvetica sebe lepša, lepša tudi livado“.

Učitelj sedanjega časa naj bode bolj dopolnovalec, kakor premišljevalec.

Učiteljevo obzorje je obširno. Kmali se zgubi, da ne pozná pravil strani nebá. Njegova tečajna ali polarna zvezda naj bode vedno ta, da mladini in ž njo svojemu narodu koristi, ne pa, da vstreza posamesnim idejam, ki nimajo podlage.

Bolj, ko se učitelj prizadeva poznati pravo ljudsko življenje, bolj spulnuje svoje dolžnosti kot ljudski učitelj, in bolj ko se ljudstvu odteguje, daljše bréde in tapa v temoto splošne svoje razvade. Učitelj sedanjega časa naj bode pogumen. Ako imamo dobro svest, da spolnujemo svoje dolžnosti, bati se nam ni treba ničesa. Pravica zmaga počasi, pa gotovo.

Učitelj sedanjega časa naj bode brez straha domoljuben t. j. tak, kakoršnega tirja ljudska šola t. j. šola za življenje.

Spoštovanje in sinovska ljubezen tirja, da smo hvaležni narodu, ktereга udje smo in kateri nas živi. Učitelj ne sme sicer nikakor svoje službe napak rabiti v politično, narodno ali versko vpletanje, a njegova dolžnost je, da izreja mladost za to, za kar je vstvarjena — za življenje — in pred vsem za domače življenje. Ako bi se naša mladost ne vzrejala v domačem duhu, zrastle bi kakor divje zelišče, in bila bi to, kar je trava brez juterne rose in cvetje brez solnčnih žarkov. Domovina bi ne imela zvestih sinov in naméra ljudske šole — narodov razvitek — bi se ne dosegel. Vbogajmo slavnega našega pesnika, ki pravi:

„Tudi naróda otès je slavnega čina poslopje,
Seréno tesači tedaj, strežniki dvignite se!“

Žile odprí globočine radar, ozri se po zlatu,
 Jekla ne zabi o tem, cene junaške je znak,
 Sicer pa izročimo vse Velikemu mojstru višavo“.

Tim govorom sledilo je čveteroglasno petje iz venca naj ljubeznjivših domačih pesmi, kakor je to prav okusno vravnal ravnatelj II. mestne šole. Razšli smo se z naj slajšimi čutili, da tudi učitelji smo stopili velik korak v omiki in zabavi — naprej!

Književnost.

Bečke pedagogijske slike. Spisal Ivan Filipovič, učitelj kapt. glav. škole u Zagrebu, dop. član srbskog učenog društva. U Zagrebu 1870. Tiskom Lav. Hartmána i družbe.

Kakor je sploh našim učiteljem znano, bila je meseca julija 8., 9. in 10. dne p. l. na Dunaji 19. občna skupščina nemških učiteljev, ktere so se tudi nekteri naši kranjski učitelji vdeležili. K temu občnemu zboru nemških učiteljev, je tudi hervaška vlada poslala na slovstvenem polji mnogozasluženega g. Ivana Filipoviča, ki je bil nazoč pri vseh sejah omenjenega zbora, pa si je ogledal tudi dunajske šole in druge učilne zavode, ter vse, kar je na Dunaji videl in slišal, prav lepo popisal s svojim spretnim peresom v zgorej omenjenej knjižici. Knjiga je razdeljena v devet delov in obsega 13 tiskanih pól. Ker g. Filipovič izverstno in nepristransko kritizuje nemške govornike, oziraje se v eno mër na naše domače narodne šole, pa je tudi mnogo drugega koristnega in zanimivega gradiva nakupičeno v tej knjižici; priporočamo jo prav živo vsem slovenskim učiteljem, ki so hervaščine zmožni. Knjiga veljá 80 kr. in se dobí pri pisatelju v Zagrebu. — č.

Šolsko obzorje.

Iz Tersta. Mili „Tovarsš“, mnogo tovaršev imaš tukaj na obalih jadranskega morja, ki so ti bratje ne le po stanu, ampak tudi po narodu; ali tukajšnji tvoji bratje nimajo gotovo tako lepih prilik, nimajo takega blagega stanja, tolike prostosti in vgodnih okolnosti, da bi saj včasih svojim daljnim bratom kazali, da še živijo. Sicer imamo tudi mi teržaški ljudski učitelji učiteljsko društvo „Società pedagogico didattica“, ki šteje nad dve sto udov in izdaje lastni mesečnik „Il Litorale“; ali to še ni znamenje dobrostanja našega, ampak žertev, ktere se ne bojimo, čeravno so naše plače take, da nam krajejarja ne ostaja. Veliko njih bi lahko naštel, ki živijo v veliki revščini, posebno pa oženjeni, ki imajo otroke več ko enkrat — ne vsi — ki kruha stradajo. Naše plače, kakor sem omenil, so še vedno pri starem ostale. Nadučitelj, ki je ob enem voditelj in učitelj tretjega in četertega razreda, ima 900 in stanovanje, učitelj tretjega in četertega razreda 700, drugega in pervega 550, podučitelj (assistant) 200 gold. letne plače in razun tega čisto nič. Kako je to mogoče? se bodo naši kranjski tovarši popraševali, da se v Terstu, v liberalnem mestu, učiteljem plače niso povikšala. To je tako. Teržaški mestni svetovalci so ob enem tudi poslanci deželnega zbora, in ker so večidel ali odvetniki ali trgovci, po njih stanu imajo vse druge misli o učiteljih in šolah nego prave, in mimo tega še v deželnem zboru razpravljajo reči, ki več ali manj vedo na svoj mlin napeljujejo. Nobeden pa ne premisli, da je šola vert, kjer je